

REGERINGSBESLUT "NATURRESERVAT LÅNGFJÄLLET": 1993-10-14
BESLUT "NATURRESERVAT LÅNGFJÄLLET": 1992-01-20 - bildande av reservat
SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT LÅNGFJÄLLET": 1992-01-20

MILJÖ- OCH NATUR- REGERINGSBESLUT DNR: M92/1706/4 (slutligt)
RESURSDEPARTEMENTET 1993-10-14

Uppgifter om privatpersoner är borttagna från
beslutet med hänvisning till GDPR-lagstiftningen

ÖVERKLAGANDE I FRÅGA OM NATURRESERVATEN DREVFJÄLLEN, STÄDJAN- NIPFJÄLLET OCH LÅNGFJÄLLET I KOPPARBERGS LÄN

Genom beslut den 20 januari 1992 beslutande Länsstyrelsen i
Kopparbergs län att inrätta naturreservaten Drevfjället,
Städjan-Nipfjället och Långfjället i Kopparbergs län.

Ändamålet med reservaten skall vara att för framtiden bevara de olika naturtypernas ekosystem och naturliga processer samt landskapets orörda karaktär i väsentligen orört och ostört tillstånd. Ändamålet är även att - i den mån det inte strider mot bevarandeintresset - ge möjlighet till friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur. Jakt och fiske får ske med beaktande av naturreservatens syfte och bestämmelser.

Inom reservaten gäller förbud att bl.a. uppföra helt ny byggnad eller anläggning och att anlägga väg. I stället för nedbrunnen byggnad får ny byggnad uppföras väsentligen liknande den nedbrunna. Inom Stadjan-Nipfjället och Långfjällets naturreservat gäller förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra helt ny byggnad eller anläggning (exempelvis stängsel) för renskötselns behov.

Inom reservaten gäller förbud att fälla växande eller döda träd, upparbeta vindfällerna eller vidta någon skogsvårdsåtgärd. Inom vissa angivna områden gäller förbud att utan länsstyrelsens tillstånd vidta de angivna skogsbruksåtgärderna. Utan hinder av skogbruksförbudet får inom naturreservaten Stadjan-Nipfjället och Långfjället uttag av virke och ved ske till det behov som finns för på platsen befintliga byggnader (husbehovsuttag). Inom dessa reservat gäller också förbud för sameby eller medlem i sameby att utan samråd med länsstyrelsen vidta de angivna skogsbruksåtgärderna. Uttag av björkved får dock ske utan samråd vid uppgörande av eld i området. - Inom naturreservatet Drevfjällen får husbehovsuttag ske inom vissa angivna områden. Samråd skall dock ske med länsstyrelsen före uttag av virke samt uttag av annan ved än björk.

Inom naturreservatet Stadjan-Nipfjället och för naturreservatet Långfjället inom de områden som inte omfattas av terrängkörningsförbud enligt terrängkörningslagen (1975:1313) gäller också förbud att köra i terräng med motordrivet fordon med undantag av att älgdragare av typ järnhäst får användas i direkt samband med uttransport av fälld älg samt att terrängskoter får framföras på snötäckt mark på därtill avsedda leder. Vidare får ägare eller nyttjare av fritidshus eller fäbod belägna inom naturreservaten från närmaste väg eller skoterled framföra terrängskoter på snötäckt mark till och från fritidshuset eller fäboden. Körning får också ske i direkt samband med renskötsel. Från förbuden gäller undantag också för körning i samband med polis, tull- och räddningsverksamhet. Inom naturreservatet Drevfjällen gäller förbud att köra på barmark i terräng med motordrivet fordon med undantag av att älgdragare får användas. Barmarkskörning är också tillåten vid körning med traktor mellan Drevdagen och Lekåsens fäbod och samt mellan Gördalen och Drevsjösaatern i samband med skötseln av berörda fastigheter.

Naturreservatet Drevfjällen omfattar ca 32.800 ha. Området rymmer enligt länsstyrelsens beslut länets största urskogsområde. Reservatet omfattar en 35 km lång sträcka av gränslandet mot Norge mellan Flötningen-Drevdalen i norr och Gördalen i söder. Drevfjällen har till vissa delar tidigare skyddats genom ett förordnande om landskapsbildsskydd som genom det nu aktuella beslutet upphävs när detta beslut vinner laga kraft. Drevfjällsområdet har åsatts högsta naturvärde i såväl våtmarksinventering som urskogsinventering. Området rymmer länets största sammanhängande urskogsområde. Inom Drevfjällets naturreservat gäller förbud att utan länsstyrelsens tillstånd bedriva renskötsel.

Städjan-Nipfjällets naturreservat omfattar ca 22.000 ha. Städjan-Nipfjället har år 1966 skyddats genom ett förordnande om landskapsbildsskydd och år 1973 beslutades ett naturreservat med bestämmelser som endast gäller allmänheten. Länsstyrelsen anför att stora delar av området utgörs av fjällurskog av högsta klass i urskogsinventeringen. Området rymmer mycket kända och välbesökta fjäll samt stora urskogspräglade områden.

Långfjällets naturreservat omfattar ca 69.000 ha. Länsstyrelsen anför att området rymmer stora arealer urskog och myr samt välbesökta fjäll, det senare i synnerhet i anslutning till Grövelsjöns fjällstation och södra Kungsleden. Tillsammans med Rogenområdet i Jämtlands län och Femundsmarka i Norge utgör området ett nyckelområde för uttolkningen av inlandsisens avsmältning i fjällområdet. Långfjället har år 1966 skyddats genom ett förordnande om landskapsbildsskydd. År 1973 beslutades ett naturreservat med bestämmelser som endast gäller allmänheten.

Länsstyrelsen anför att för att trygga ändamålet med reservaten är det särskilt motiverat med föreskrifter som innebär förbud mot skogsbruk eller ändrad markanvändning.

Älvdalens kommun och Idre Sameby har överklagat samtliga beslut.

Kommunen har i en skrivelse en 30 juni 1993 gett in en "Gemensam deklaration om Älvdalens kommuns fjällvärld" undertecknad av Älvdalens kommun, Idre sameby, Statens naturvårdsverk, Domän AB samt Länsstyrelsen i Kopparbergs län och Länsstyrelsen i Jämtlands län.

I deklarationen anförts såvitt nu är i fråga att reservatsbeslutet bör upphävas för dandel av Hemmeråsen inom Städjan-Nipfjället som omfattas av fördjupad översiktsplan i syfte att möjliggöra utbyggnad av en vinterturismanläggning. Utbyggnaden får ske efter detaljplaneläggning. I de områden i Grövlans dalgång

(Långfjället) och vid Fjätervålen (Städjan-Nipfjället) som angetts i ett förslag till översiktsplan bör föreskriften A1a i reservatsbesluten mildras beträffande byggande av släpliftar och nedfarter och endast utgöra dispensabelt förbud för att möjliggöra utveckling av befintliga vinterturismanläggningar. Utbyggnad får ske efter dispensförfarande. I Långfjället och Städjan-Nipfjället bör föreskriften A1b (uppförande av helt ny byggnad eller anläggning för renskötselns behov) mildras och endast avse samrådsplikt i likhet med föreskriften A10d. I deklarationen anförs vidare att länsstyrelsens beslut om naturreservat för Långfjället, Städjan-Nipfjället och Drevfjällen bör i övrigt fastställas. Parterna, var för sig, återtar i deklarationen de yttranden och besvär som tidigare inlämnats till regeringen.

har överklagat länsstyrelsens beslut att inrätta Drevfjällens naturreservat, i synnerhet ändringen av kronparklinjen över skiftet Ljördalen 5:1. har bl.a. invändningar mot förbudet att ta ved.

Länsstyrelsen har den 27 april och den 4 september 1992 samt den 24 februari och den 1 oktober 1993 yttrat sig i ärendet.

Länsstyrelsen avstyrker bifall till överklagande och anför att ägen en långsmal fastighet som i den västra delen av Gördalen berörs av naturreservatet. Undantag för vedhuggning bör enligt länsstyrelsens uppfattning endast gälla för avsides belägna fäbodställen eller liknande. För den aktuella fastigheten bör ett sådant undantag därför inte medges. På den aktuella fastigheten gäller enligt reservatsbeslutet förbud att utan länsstyrelsens tillstånd avverka skog. Den delen av fastigheten som berörs ligger mer än 780 m.ö.h och skogen utgörs i princip av fjällskogsimpediment. Den ekonomiska skada som klaganden kan lida av reservatsbeslutet bör därför inte betraktas som så stor att inlösen bör ske.

har överklagat för egen del och såsom ombud för och och yrkar i första hand att länsstyrelsens beslut upphävs. I andra hand yrkas att bestämmelserna för reservatet Drevfjällen ändras så att föreskriften A1a (nybyggnadsförbud) utgår eller görs dispensabla i sin helhet, samt att föreskrifterna A10a (skogsbruksförbud) och A10b (dispensabelt skogsbruksförbud) ändras så att de utgår eller görs dispensabla i sin helhet. Vidare anförs att en omfattande fäboddrift förekommit vid samtliga fäboddar inom området där både vedhuggning och uttag av virke till fastigheterna förekommit utan att naturvärdena försämrats. Länsstyrelsen försvårar enligt klagandena genom sitt beslut helt onödigtvis för de enskilda markägarna inom området utan att man får några egentliga fördelar ur naturvårdssynpunkt.

yrkar beträffande naturreservatet Drevfjällen att föreskriften 10b för hans fastighet beträffande ved och virke för husbehov ändras till de under 10c med undantag av att uttag av ved för husbehov inte specificeras till visst trädslag.

, , och åberopar arrendekontrakt med Domänverket och yrkar i första hand att länsstyrelsens beslut om att inrätta Städjan-Nipfjällets resp. Långfjällets naturreservat upphävs. I andra hand yrkas att ved skall få tas på den mark där jakten bedrivs samt att ved får transporteras inom området från lämpliga vedtag till vedfattiga pass. Dessa transporter kan skonsammast ske med snöskoter på snötäckt mark. Vidare yrkas att siktröjning på älgpass skall vara tillåten. Klagandena yrkar också att uttransport av fälda älgar bör få ske med alla slags lätta motorredskap och motorfordon. Även de lättaste typerna av jordbrukstraktorer bör tillåtas.

yrkar att Härjåsätern skall behandlas lika
vad avser uttag av ved som de närliggande fäbodvallarna.
anför att han i Härjåsäterns fäbod har en stuga på
mark som han arrenderar av Domänverket. Markfrågan är under ut-

redning.

Länsstyrelsen anför att undantag för vedhuggning bör gälla endast för avsides belägna fäbodställen och liknande. Klagandenas fastigheter Ljördalen 19:2 och 19:4 uppfyller dessa kriterier. Länsstyrelsen tillstyrker överklagandet i detta avseende och föreslår att för naturreservatet Drevfjällen föreskriften A10c skall gälla för fastigheterna Ljördalen 19:2 - 19:7,. Härjäsåtern får enligt länsstyrelsens mening också uppfylla de angivna kriterierna. Länsstyrelsen tillstyrker överklagandet och föreslår att föreskriften A10c skall gälla för den del av fastigheterna Storbo 22:7 och 24:5 som markerats med vågrät skraffering på en till yttrandet fogad karta. Staten blir såsom markägare därmed inte förhindrad av reservatsbeslutet att upplåta rätt till vedtäkt för fäboden. Länsstyrelsen anför vidare att vad däremot avser den i m.fl. skrivelse beskrivna vedhuggningen i naturreservatet Drevfjällen avser vedhuggning för uttransport till åretruntbostäder. En sådan verksamhet kan enligt länsstyrelsen mening inte anses vara förenlig med ändamålet med reservatet. Vidare anføres att överklagandet beträffande nybyggnad bör avslås med hänvisning till vad länsstyrelsen anfört i reservatsbeslutet.

Beträffande uttransport av fälld älg anför länsstyrelsen att det är angeläget att undvika markskador och spår i terrängen till följd av terrängkörning. Det är dock svårt att utforma föreskrifter som samtidigt tillgodoser de klagandes önskemål. Med anledning av överklagandet föreslår länsstyrelsen att föreskriften A11b i beslutet om Drevfjällens naturreservat bör kompletteras med texten "Uttransport av fälld älg med motorfordon får i övrigt ej ske utan länsstyrelsens tillstånd". Vidare föreslås att föreskriften A11b i besluten för naturreservaten Stadjan-Nipfjället och Långfjället får ett tillägg med följande lydelse: "På snötäckt mark får uttransport av fälld älg även ske med terrängskoter. Uttransport av fälld älg med motorfordon får i övrigt ej ske utan länsstyrelsens tillstånd". Överklagandet i övrigt bör enligt länsstyrelsens mening avslås.

Beträffande veduttag bedömer länsstyrelsen att föreskrifterna för allmänheten beträffande eldning till stor del tillgodoser även det behov av ved som finns för jakten. Det är mycket angeläget att torrträd, högstubbar och liknande inte sågas upp till ved med hänsyn till önskemålet från naturvårdssynpunkt att bevara grov död ved i skogsområdena. Däremot bör mindre uttag av björkved enligt länsstyrelsen kunna ske i anslutning till älgpass. Befintliga älgpass bör även kunna underhållas genom röjning av klenare sly och kvistar. En ny föreskrift A10e (för Drevfjällen A10d) bör därför kunna införas med följande lydelse: "Utan hinder av punkt 10a och 10b får befintliga älgpass

underhållas genom röjning av klenare sly och kvistar samt får uttag av björkved ske i anslutning till älgpass".

Länsstyrelsen tillstyrker ett uttag av ved och virke för husbehov får ske på hela fastigheten Fjättdalen 12:1 och föreslår att föreskriften A10c skall gälla hela det område av fastigheten Fjättdalen 12:1 som berörs av naturreservatsbeslutet för Långfjället.

Länsstyrelsen anför att några terrängtransporter av ved bör inte ske i reservaten.

och yrkar genom sitt ombud förbundsjuristen Dan Westerberg att markägare och ortsboende fortsättningsvis skall kunna ta ved och virke för husbehov inom naturreservatet, samt att markägare får upparbeta vindfällerna och utföra gallring som tidigare. Vidare bör markägare och ortsboende ges möjlighet att utöver vad som angetts i beslutet kunna ta sig fram med terränggående fordon, såväl sommar som vintertid inom reservatet.

Länsstyrelsen anför att enligt fastighetsförteckningen i ärendet anses staten äga berörda områden i Drevfjällsområdet. hävdar dock, bl.a. med stöd av äldre lagfartshandlingar, att de har bättre rätt till vissa områden. Domänverket har för statens räkning stämt i Mora tingsrätt och bl.a. yrkat att tingsrätten förklarar att inte har äganderätt till vissa avgränsade områden, bl.a. i det berörda naturreservatet. Om överklagandet tas upp till prövning bör noteras att i tidigare skrivelser i ärendet inte har tagit upp frågan om terrängkörning sommartid. Beträffande ved- och virkesuttag har undantag medgetts endast för avsides belägna fåbodställen och liknande. Såvitt känt disponerar inga byggnader i reservatet. Det i skrivelsen beskrivna uttaget av ved och virke avser huggning i reservatet för uttransport till andra ändamål. En sådan verksamhet kan enligt länsstyrelsens mening inte anses förenlig med ändamålet med reservatet.

Fuludalens Fiskeklubb har överklagat länsstyrelsens beslut och anför att klubben äger två fiskestugor belägna vid Södra Långsjön inom reservatet. Klubben har såsom fastighetsägare alltid använt den gamla vägen mellan Storbäcken och Lekåsen för transporter och borde få göra så även i fortsättningen.

Länsstyrelsen anför att fiskeklubben gör gällande att klubben äger två fiskestugor (före detta skogshuggarbaracker) som står på ofri grund utan arrendeavtal på statens mark vid Södra Långsjön inom Drevfjällens naturreservat. Någon egentlig väg finns inte i området och avtal, servitut eller liknande saknas för

utfart. Barmarkskörningen får därmed inte ske utan särskilt tillstånd från länsstyrelsen, vilket gäller oberoende av det nu aktuella reservatsbeslutet. Eventuella materialtransporter till byggnaderna bör kunna ske med terrängskoter på snötäckt mark utan större olägenhet för fiskeklubben. Om barmarkskörning behövs bör föreningen kunna ansöka om undantag från reservatsbestämmelserna. Överklagandet bör enligt länsstyrelsens mening avslås.

yrkar genom sitt ombud att samtliga föreskrifter undanröjs som beslutats såvitt avser områden för till fastigheten Idre 7:1 hörande rätt till vägundantag, vilka vägar avsattes vid storskifte. Yrkandet omfattar också att de av länsstyrelsen meddelade föreskrifterna undanröjs vad avser områden för sådana vägundantag på statens mark till vilka vägundantag klaganden såsom fastighetsägare i dag har nyttjanderätt eller servitut. yrkar således att de föreskrifter som berör färdselrätten på ifrågavarande väg som i dag nyttjas av fastighetsägaren upphävs. I andra hand yrkas att en reservatsföreskrift med följande lydelse beslutas: Körning får ske med traktor mellan Nipfjällsvägens slut och Ulandshögen i samband med skötseln av berörda fastigheter.

anför att Ulandshögens fäbod är en mycket gammal fäbod som utnyttjats under en lång följd av år. Både transport och förnödenheter och transporter för reparation och underhåll av fäboden har regelmässigt skett på den väg som leder fram till Ulandshögens fäbod. Transporter har i allt väsentligt skett med traktor. Vägsnittet är ca 3 km långt och sträcker sig från nuvarande landsvägsslut och fram till fäboden på det sätt som framgår av en till skrivelsen fogad karta. I första hand avses vägvägnittet till Ulandshögens fäbod. Emellertid finns inom reservatet jämväl andra vid storskiftet undantagna vägar vilka i dag utnyttjas av fastighetsägaren och andra boende i området. Jämväl i dessa vägar har fastigheten Idre 7:1 andelsrätt, varför också yrkas att färdselrätten vad avser andra i dag utnyttjade vägar till fäbodar och andra områden viktiga för fastighetens nyttjande skall bevaras. Eftersom någon utredning inte verkställts av länsstyrelsen hemställer att frågan om bevarande av färdselrätter på i dag befintliga vägunderlag återförvisas till länsstyrelsen för närmare utredning vad angår nyttjandet av vägundantagen och för utfärdande av mer nyanserade reservatsföreskrifter som innebär att färdselrätter bevaras på sådana vägunderlag där transporter sker i dag och som är av betydelse för fastigheternas nyttjande.

Länsstyrelsen anför att för barmarkskörning gäller generellt terrängskörningsförbud enligt terrängskörningslagen. De nämnda vägundantagen från storskiftet kan enligt länsstyrelsens bedöm-

Länsstyrelsen anför bl.a. att vad _____ och _____ m.fl. anfört inte berör någon enskild rätt som tillhör de klagande.

Korsnäs AB anför att det föreligger synnerliga skäl för att planarbetet för Hemmeråsen borde ha slutförts innan beslut togs i reservatsärendet. /Vika Skogsutveckling HB yrkar i fråga om naturreservatet Stådjan-Nipfjället att beslutet ändras så att den del av planen för Hemmeråsen som omfattas av naturreservatet skall undantas.

Länsstyrelsen anför att avtalet innebär inte att Vika Skogsutveckling HB eller har någon enskild rätt i området.

Idre bygdekommitté hemställer att länsstyrelsens beslut undanröjs till förmån för del av Älvdalens kommun framförda begäran att Hemmeråsen undantas från reservatsbeslutet.

Stiftelsen Idre Golfbana överklagar beslutet såvitt avser beslutet att lägga Hemmeråsen som naturreservat. Detta område ser stiftelsen som ett naturligt område för fortsatt turistutveckling.

Idrefjällens Snöskoterklubb har, såvitt skrivelsen får förstås, överklagat naturreservatsbildningen i Idre kommun och anför att hänsyn måste tas till snöskoteråkningen genom att se till att ledsystemet byggs ut. Klubben har gett in förslag till skoterleder.

och /Aktionsgruppen Bevara "VÅR" Natur Fritid för alla har - såvitt får förstås - för egen del och såsom ombud för drygt 700 personer som i listor undertecknat ett upprop, överklagat länsstyrelsens beslut att inrätta naturreservaten.

Särna-Idre Jaktvårdskrets hemställer att länsstyrelsens beslut att inrätta naturreservaten upphävs och i andra hand att vissa angivna föreskrifter ändras.

Stiftelsen Idre-Särns-Grövelsjöfjällen och Älvdalens arbetarekommun har yttrat sig i ärendet, främst i fråga om reservatsbildning vid Hemmeråsen. Särna och Idre jordägande socknemän har genom sitt ombud den 14 samt den 15 september 1993 yttrat sig i ärendet.

och har yttrat sig i ärendet och invänt mot reservatsbildningen. har påtalat sin rätt till gamla färdvägar. anför att utökningen av Långfjällets naturreservat med Juttuslätten inte behövs. Han har också invändningar mot begränsningarna av användningen av snöskoter. Även har yttrat sig i ärendet. har anfört att Grövelsjöfjällens Tu-

ristförening vill framhålla att de nya föreskrifterna för Långfjällets naturreservat inte får hindra fortsatt utveckling av turismen i området.

och ett flertal andra som undertecknat en lista protesterar mot länsstyrelsens oeniga beslut om nya reservat i Idre och Särna. och ett flertal näringsidkare har i en skrivelse protesterat mot bildandet av Städdjan-Nipfjällets naturreservat och anför bl.a. att planerna på en anläggning på Hemmeråsen skulle betyda mycket för möjligheterna att marknadsföra området som ett attraktivt turistseemål. Särna Turistför- ening och har enligt uppdrag av , Särna Byggservice HB samt ett flertal andra näringsidkare och orsbor protesterat mot beslutet att bilda bl.a. Drevfjällets naturreservat och anför bl.a. att orsbefolkningen i Norra Dalarna skall ha möjlighet att besöka något fjällområde som inte är belagt med strängare restriktioner än nuvarande § 19.

Statens naturvårdsverk har den 17 augusti och 28 oktober 1992 yttrat sig i ärendet och anför bl.a. att verket i två tidigare yttranden tillstyrkt reservatsbildningen. Verket anser att reservaten nu måste fullföljas enligt förslaget i sitt yttrande till regeringen. Jordbruksverket har den 6 november 1992 yttrat sig i ärendet.

Naturskyddsföreningen i Dalarna har den 2 och 8 januari 1993 yttrat sig i ärendet.

Det överklagade beslutet rör inte , , , , , , , och Särna-Idre Jaktvårdskrets på ett sådant sätt att de har rätt att överklaga det.

Länsstyrelsen kan fatta beslut om att inrätta eller utvidga ett naturreservat oberoende av om någon gjort en anmälan. Det överklagade beslutet berör därför inte heller , , , samt för egen del och såsom ombud för Ulf Jansson på det sätt att de har rätt att överklaga det.

Regeringen tar därför inte upp deras överklaganden till prövning.

Regeringen avskriver ärendet såvitt gäller de delar av över-

klagandena av Älvdalens kommun och Idre sameby som återkallats.

Regeringen beslutar i enighet med den överenskommelse som i ärendet getts in av Älvdalens kommun och i övrigt på de skäl som anförts av länsstyrelsen följande ändringar i de överklagade besluten.

Regeringen beslutar att föreskriften A10c för naturreservatet Drevfjällen skall gälla för den del av fastigheterna Storbo 22:7 och 24:5 som markerats med vågrät skraffering på en till detta beslut fogad karta, bilaga 1, samt för fastigheterna Ljördalen 19:2 - 19:7.

Regeringen beslutar att för naturreservatet Drevfjällen skall gälla en ny föreskrift, A10d, med följande innehåll: Utan hinder av punkt 10a och 10b får befintliga älgpass underhållas genom röjning av klenare sly och kvistar samt får uttag av björkved ske i anslutning till älgpass.

Regeringen beslutar att för naturreservatet Drevfjällen skall föreskriften A11b kompletteras med följande text: Uttransport av fälld älg med motorfordon får i övrigt inte ske utan länsstyrelsens tillstånd.

Regeringen upphäver länsstyrelsens beslut om inrättande av Städjan-Nipfjällets naturreservat för den del av Hemmeråsen som omfattas av bifogade karta, bilaga 2. Regeringen uppdrar åt Länsstyrelsen i Kopparbergs län att närmare bestämma den nya reservatsgränsen i denna del.

Regeringen beslutar för naturreservaten Städjan-Nipfjället och Långfjället med ändring av länsstyrelsens beslut att föreskriften A1b skall ha följande innehåll: För uppförande av helt ny byggnad eller anläggning (exempelvis stängsel) för renkötselns behov gäller förbud att utan samråd med länsstyrelsen vidta de åtgärder som förbjudits i punkt 1a.

Regeringen beslutar en ny föreskrift, A1c, för Städjan-Nipfjällets och Långfjällets naturreservat med följande innehåll: Inom de områden som framgår av bifogade karta, bilaga 3 a och b, skall gälla förbud att utan länsstyrelsens tillstånd vidta sådana åtgärder som förbjudits i punkt 1a såvitt gäller byggande av släpliftar och nedfarter för utveckling av befintliga vinterturismanläggningar.

Regeringen uppdrar åt Länsstyrelsen i Kopparbergs län att närmare bestämma det område inom vilken föreskriften A1c skall gälla för naturreservaten Städjan-Nipfjället och Långfjället.

Regeringen beslutar att för naturreservaten Städjan-Nipfjället

och Långfjället skall gälla en ny föreskrift, A10e, med följande innehåll: Utan hinder av punkt 10a och 10b får befintliga älgpass underhållas genom röjning av klenare sly och kvistar samt får uttag av björkved ske i anslutning till älgpass.

Regeringen beslutar för Städdjan-Nipfjället en ny föreskrift, A11f, med följande innehåll: Körning får ske med traktor mellan Nipfjällsvägens slut och Ulandshögen i samband med skötseln av berörda fastigheter. Regeringen beslutar att för Långfjällets naturreservat skall föreskriften A10c gälla hela det område av fastigheten Fjätdalen 12:1 som berörs av naturreservatsbeslutet.

Regeringen avslår överklagandena i övrigt.

På regeringens vägnar

Olof Johansson

Madeleine Holst

LÄNSSTYRELSEN
DALARNA

BESLUT

Miljövårdsenheten

1992-01-20

231-12421-91

BILDANDE AV LÅNGFJÄLLETS NATURRESERVAT SAMT ÄNDRING AV FÖRESKRIFTERNA FÖR TERRÄNGKÖRNINGSFÖRBUDSOMRÅDET LÅNGFJÄLLET, ÄLVDALENS KOMMUN
(8 bilagor)

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964: 822, omtryckt 1991:641) att det område som på till beslutet hörande karta, bilaga 3, avgränsas med en tunn heldragen linje punktstreckad linje skall skyddas som naturreservat.

Området skall benämnas Långfjällets naturreservat. Töfsingdalens nationalpark omfattas ej av detta beslut.

Ändamålet med reservatet skall vara att för framtiden bevara de olika naturtypernas ekosystem och naturliga processer samt landskapets orörda karaktär i väsentligen orört och ostört

tillstånd. Ändamålet är även att - i den mån det inte strider mot bevarandeintresset - ge möjlighet till friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur. Föreskrifterna tillgodoser i stor utsträckning även rennäringens intressen. Jakt och fiske får ske med beaktande av naturreservatets syfte och bestämmelser.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484, omtryckt 1987:939, 9 § därefter ändrad 1991:1165) att följande föreskrifter skall gälla för naturreservatet.

A. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 8 § NATURVÅRDSLAGEN OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT FÖRFOGA ÖVER FASTIGHETER INOM NATURRESERVATET

Utöver vad som gäller i lag eller annan författning är det förbjudet att

- 1a. uppföra helt ny byggnad eller anläggning med följande undantag,
- 1b. För uppförande av helt ny byggnad eller anläggning (exempelvis stängsel) för renskötselns behov gäller förbud att utan länsstyrelsens tillstånd vidta de åtgärder som förbjudits i punkt 1a.
- 1c. I stället för nedbrunnen byggnad får ny byggnad uppföras väsentligen liknande den nedbrunna.
2. anlägga väg,
3. anlägga luft- eller markledning,
4. bedriva täkt av något slag,
5. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla eller tippa,
6. dika, dämna eller vidta vattenreglering,
7. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart,
8. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel på land eller i vatten,
9. klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 meter,
- 10a. fälla växande eller döda träd, upparbeta vindfällan eller vidtaga någon skogsvårdsåtgärd med följande undantag:
- 10b. Inom de med lodrät skraffering markerade områdena på bifogade kartor, bilaga 3, gäller förbud att utan länsstyrelsens tillstånd vidta de åtgärder som förbjudits i punkt 10a.
- 10c. Utan hinder av punkt 10a och 10b får inom de med vågrät skraffering markerade områdena på bifogade kartor bilaga 3, ske uttag av virke och ved, till det behov som finns för på platsen befintliga byggnader (husbehovsuttag). Samråd skall dock ske med länsstyrelsen före uttag av virke samt uttag av annan ved än björkved.
- 10d. För sameby eller medlem i by gäller förbud att utan sam-

råd med länsstyrelsen vidta de åtgärder som förbjudits i punkt 10a. Uttag av björkved får dock ske utan samråd vid uppgörande av eld i området.

11a. inom de områden (avser i huvudsak Juttulslätten) som ej omfattas av terrängkörningsförbud enligt 1 § andra stycket terrängkörningslagen (1975:1313) köra i terräng med motor-drivet fordon med nedanstående undantag:

Länsstyrelsen beslutar vidare med stöd av 2 § terrängkörningslagen att nedanstående undantag även skall gälla inom terrängkörningsförbudsområdet Långfjället.

11b. Älgdragare typ järnhäst får användas i direkt samband med uttransport av fälld älg.

11c. Terrängskoter får framföras vintertid på snötäckt mark på därtill avsedda leder (skoterled) samt på Grövelsjöns och Hävlingens is, dock senast t.o.m första söndagen i maj.

11d. Ägare eller nyttjare av fritidshus eller fäbod belägna inom naturreservatet får från närmaste väg eller skoterled framföra terrängskoter vintertid på snötäckt mark till och från fritidshuset eller fäboden, dock senast t.o.m första söndagen i maj. Färdvägen skall väljas på ett sådant sätt att skador på naturen undviks.

11e. Körning får ske i direkt samband med renskötsel.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det vidare förbjudet att

12. sprida ut kalk i vatten eller på land,

13. landa med, och på sjöar framföra, luftfartyg annat än på Grövelsjön och inom vissa på bifogad karta, bilaga 2, angivna områden.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som är angivna under B samt vid tillsyn och förvaltning av reservatet samt domänverkets och STF:s anläggningar.

Vidare skall föreskrifterna ej utgöra hinder för underhåll av befintliga anläggningar såsom master och skidlifter. Vid sådana arbeten skall dock samråd ske med länsstyrelsen.

B. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSLAGEN OM SKYLDIGHET ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen

1. utmärkning och eventuell upphuggning för inmätning av natur-

- reservatsgräns,
2. uppsättning av informationstavlor på platser i enlighet med bifogad skötselplan,
 3. uppförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens friluftsliv, såsom parkeringsplatser, toaletter, stigar och leder, rastplatser, raststugor och vindskydd i enlighet med bifogad skötselplan.

C. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄNHETEN HAR ATT IAKTTA INOM RESERVATET

Utöver vad som gäller i lag eller annan författning är det förbjudet att

1. klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 meter,
2. göra åverkan på mark eller på geologiska naturföremål,
3. skada växande eller döda träd och buskar, vindfällan inräknade, eller att gräva upp växter eller borttaga mossor och lav,
- 4a. Inom de områden (avser i huvudsak Juttulslätten) som ej omfattas av terrängkörningsförbud enligt 2 § andra stycket terrängkörningslagen (1975:1313) köra i terräng med motor-drivet fordon med nedanstående undantag. Länsstyrelsen beslutar vidare med stöd av 2 § terrängkörningslagen att nedanstående undantag även skall gälla inom terrängkörningsförbudsområdet Långfjället.
- 4b. Terrängskoter får framföras vintertid på snötäckt mark på därtill avsedda leder (skoterled) samt på Grövelsjöns och sjön Hävlingens is, dock senast t.o.m första söndagen i maj.
- 4c. Ägare eller nyttjare av fritidshus eller fäbod belägna inom naturreservatet får från närmaste väg eller skoterled framföra terrängskoter vintertid på snötäckt mark till och från fritidshuset eller fäboden dock senast t.o.m första söndagen i maj. Färdvägen skall väljas på ett sådant sätt att skador på naturen undviks.
- 4d. Körning får ske i samband med polis-, tull- och räddnings-verksamhet.
- 4e. För länets fjällräddningspatruller gäller särskilda föreskrifter som framgår av reservatets skötselplan.
5. använda motordriven borr vid vinterfiske,
6. vid uppgörande av eld använda annat än nedfallna grenar eller till reservatet medfört eget bränsle eller för ändamålet på platsen upplagt bränsle,
7. parkera fordon eller uppställa husvagn annat än på särskilt anvisad plats,
8. bruka avstängd väg (se bifogad karta, bilaga 2),
9. landa med, och på sjöar framföra, luftfartyg annat än på Grövelsjön och inom vissa, på bifogad karta, bilaga 2,

- angivna områden. Undantag gäller vid polis-, tull- och räddningstjänst, i samband med tillsyn och skötsel av naturreservatet samt i direkt samband med renskötsel,
10. inom på bifogad karta, bilaga 2, särskilt angivet område tälta annat än på särskilt anvisad plats,
 11. inom på bifogad karta, bilaga 2, särskilt angivet område göra upp eld annat än på särskilt anvisad plats,
 12. i bergsstup ägna sig åt bergsklättring.

D. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN RÖRANDE NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN AV RESERVATET M.M.

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen m.m. som framgår av bifogad skötselplan. Inom ramen för denna kan länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara Domänverket, Älvdalens skogsförvaltning, som fortlöpande skall samråda med länsstyrelsen och i förekommande fall med kommunen och berörda markägare vid förvaltningen.

När föreliggande beslut vunnit laga kraft upphävs härmed följande beslut (datum och diarietecken i parentes).

- "Beslut meddelat av länsstyrelsen i Kopparbergs län" med stöd av 19 § naturvårdslagen i äldre lydelse (1967-06-08, IIIR 11-1-66) beträffande "ett område inom Idre kommun omfattande bland annat Hävlingenområdet, Slugufjället, Långfjällsmassivet samt delar av område sydväst om Grövlan".
- "Naturreservat av Långfjället, Älvdalens kommun" (1973-06-18, 11.111-4-72, 2039).
- "Angående terrängkörning inom naturreservatet Långfjället" (1978-12-22, 11.1291-2195-78).
- "Landningsförbud inom Långfjällets naturreservat, Älvdalens kommun, Kopparbergs län" (1982-11-24, 11.1211-2467-82, 2039).
- "Ändring av bestämmelserna rörande skoterleder inom Långfjällets naturreservat, Älvdalens kommun" (1987-03-12, 11.131-3884-86, 2039).
- "Angående färdselrätt för civila fjällräddare att köra skoter på snötäckt mark i områden med skoterförbud, Älvdalens kommun" (1991-01-21, 2315-4882-89) beträffande förbudsområdet Långfjället.

ÄRENDETS BEREDNING

Långfjället har 1966 skyddats genom ett förordnande om landskapsbildsskydd. För att även få vissa restriktioner gentemot allmänheten beslutades om ett naturreservat 1973 med bestämmelser som endast gällde allmänheten. 1980 utarbetade länsstyrelsen ett nytt förslag som skulle ge ett fullgott skydd för

området. När regeringen i september 1985 beslöt att 55 områden med fjällurskogar skulle ges ett långsiktigt skydd, utarbetade länsstyrelsen ett förslag till en utökad reservatsbildning för Långfjället och som även omfattade Juttulslätten. Målsättningen var att fullfölja regeringens beslut och samtidigt fullfölja länsstyrelsens tidigare intention att freda de riksintressanta delarna av länets fjällvärld.

Länsstyrelsen remitterade i juni 1987 förslaget till naturreservat till berörda sakägare och kommun. Handlingarna har varit utställda i bl.a. Idre kommunalhus. Ett informationsmöte för allmänheten hölls den 1 december 1988. Länsstyrelsens ställningstagande med anledning av inkomna synpunkter framgår av en särskild samrådsredogörelse daterad 1991-05-13.

Domänverket har i augusti 1987 beslutat att domänfondens mark utanför det befintliga naturreservatet skall vara fjällnära domänreservat i avvaktan på det nu aktuella naturreservatsbeslutet.

Länsstyrelsen har under sommaren 1991 remitterat ett reviderat förslag till beslut med skötselplan och därefter sammanställt en ny samrådsredogörelse, daterad 1991-12-03. Av samrådsredogörelsen framgår de ytterligare ändringar som vidtagits med anledning av inkomna synpunkter.

Korsnäs AB avser inte resa ersättningsanspråk vid tidpunkten för reservatsbeslutet. Föreskrifter rörande avverkningsförbud är därför dispensabla för berörd mark.

Företrädare för länsstyrelsen har även haft särskilda överläggningar i ärendet under oktober 1991 med kommunstyrelsen i Älvdalens kommun samt med företrädare för rennärningen.

MOTIVERING TILL BESLUT

Långfjället med Dyllenområdet och Juttulslätten har åsatts högsta naturvärde i länets naturvårdsprogram. Flera urskogs-partier samt myrområdena på Juttulslätten bedöms ha högsta naturvärde i urskogsinventeringen respektive våtmarksinventeringen. Merparten av området ingår i nationalparksplan för Sverige och hela området är vidare av riksintresse för naturvården och friluftslivet enligt 2 kap 6 § naturresurslagen.

Området rymmer stora arealer urskog och myr samt välbesökta fjäll, det senare i synnerhet i anslutning till Grövelsjöns fjällstation och södra Kungsleden. Tillsammans med Rogenområdet i Jämtlands län och Femundsmarka i Norge utgör området ett nyckelområde för uttolkningen av inlandsisens avsmältning i fjällområdet. På grund av sin betydelse för kännedomen om

landets natur samt områdets betydelse för allmänhetens friluftsliv bör området förklaras som naturreservat.

För att trygga ändamålet med reservatet är det särskilt motiverat med föreskrifter som innebär förbud mot skogsbruk eller ändrad markanvändning. För husbehovsuttag av ved och virke samt terrängkörning bör stor restriktivitet iakttas med de undantag som kan tillåtas utan att naturmiljön påtagligt skadas.

Frågan om barmarkskörning för renskötselns behov bör studeras och diskuteras i särskild ordning.

Beträffande terrängkörning bör likalydande bestämmelser gälla såväl i som utanför det avgränsande terrängkörningsförbudsområdet Långfjället i syfte att öka förståelsen för bestämmelserna.

Länsstyrelsens överväganden och behandling av enskilda och allmänna erinringar framgår av samrådsredogörelsen, se bilaga 7.

En närmare beskrivning av området ges i bifogad skötselplan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, blankett 2:1, bilaga 8.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Lilly Hansson jämte ledamöterna Börje Andersson, Ann-Christine Dåderman, Göran Engström, Lennart Fremling, Lennart Nyman, Kenneth Johansson, Eva Kungsmark, Bengt Nylund, Margareta Gard, Margareta Rud, Lillemor Rudholm, Bengt-Ola Rytter, Lennart Sacrédeus och Nicke Welin-Berger.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Leif Svenson, förste länsassessor Stig Holback, länsarkitekt P Folke Nyholm, miljövardsdirektör Stig-Åke Svenson, biträdande miljövardsdirektör Björn Risinger, den sistnämnde föredragande.

Lilly Hansson

Björn Risinger

Bilaga:

1. Sändlista
2. Översiktskarta
3. Detaljkarta (bifogas till berörda myndigheter och sakägare)

- enligt sändlista)
4. Skötselplan
 5. Fastighetsförteckning
 6. Registeruppgifter
 7. Samrådsredogörelse
 8. Hur man överklagar, blankett 2:1

LÄNSSTYRELSEN
DALARNA

SKÖTSELPLAN

Bilaga 4

Miljövårdsenheten 1992-01-20

SKÖTSELPLAN FÖR LÅNGFJÄLLETS NATURRESERVAT, ÄLVDALENS KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD

- I ALLMÄN BESKRIVNING
 - 1 ADMINISTRATIVA DATA
 - 2 GRUND FÖR BESLUT OCH FÖRESKRIFTER
 - 3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN
 - 3.1 Naturförhållanden
 - 3.2 Kulturhistoriska förhållanden
 - 3.3 Markanvändning
 - 3.3.1 Skogsbruk
 - 3.3.2 Renskötsel
 - 3.3.3 Jakt
 - 3.3.4 Fiske
 - 3.3.5 Anläggningar för friluftsliv
 - 3.3.6 Övrig bebyggelse
 - 3.4 Tillgänglighet
 - 3.5 Slitage- och störningskänslighet
 - 3.6 Tillsyn
 - 3.7 Information
 - 3.8 Källuppgifter
- II PLANDEL
 - 1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN
 - 1.1 Övergripande mål
 - 1.2 Generella riktlinjer och åtgärder
 - 1.2.1 Hävd av skogsområdet
 - 1.2.2 Hävd av betes- och slättermark
 - 1.2.3 Hävd av vattenområde
 - 1.2.4 Jakt

- 1.2.5 Fiske
- 1.2.6 Byggnader, anläggningar m.m.

- 2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUSTSLIV
 - 2.1 Övergripande mål
 - 2.2 Riktlinjer och åtgärder
 - 2.2.1 Tillgänglighet
 - 2.2.2 Friluftsanordningar
 - 2.2.3 Renhållning
 - 2.2.4 Information
 - 2.2.5 Utmärkning av naturreservatets gräns

- 3 TILLSYN

- 4 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN
 - 4.1 Kostnadsfördelning

Bilagor:

Karta 1. Anordningar

Karta 2. Störningskänslighet

SKÖTSELPLAN

- I ALLMÄN BESKRIVNING
 - 1 ADMINISTRATIVA DATA
(Se reservatsbeslutet).
 - 2 GRUNDEN FÖR BESLUTET SAMT FÖRESKRIFTER
(Se reservatsbeslutet).
 - 3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Långfjället-Juttulslätten karaktäriseras av flacka lågfjäll avbrutna av skogklädda dalgångar samt ett plant myrområde längst i öster. Fjällen ligger samlade i tre nordväst-sydostliga ryggar skilda åt av respektive Grövlans, Storån-Hävlingens samt Hågans dalgångar. De flesta fjällen har en höjd av cirka 1.000 m.ö.h medan Storvätteshåga, Svealands högsta punkt, når 1.203 m.ö.h. Juttulslätten kantas av isolerade lågfjäll på 900-1.000 m.ö.h, medan platån ligger på cirka 750 m.ö.h.

Berggrunden utgörs av bergarter tillhörande den skandinaviska fjällkedjan såsom kvartsiter, sparagmiter, gnejser och graniter. Dessa bergarter är i huvudsak mycket näringsfattiga men lokala variationer förekommer.

Den helt dominerande jordarten är morän som i Storåns dalgång och i nordligaste delen av området är mycket stor- och rikblockig. Glacifluvialt material finns på fjällsluttningarna.

Av geomorfologiskt intresse är rogenmoränbildningarna i Storåns dalgång samt längs sjöarna norrut till Våndsjön. Klassis-01 är de redan av Linné omnämnda issjöstrandlinjerna längs Grövelsjön. På fjällen påträffas olika typer av slukåsar, rännor, frostmarskformer och dylikt. Genom områdets läge i anslutning till sista isdelarzonen röner områdets geomorfologi ett extra intresse.

Kalfjällsvegetationen domineras av mycket enhetliga risheder med ett fåtal arter. Längs vattendrag finns ofta rikare ört- och gräsvegetation. Fjällbjörkskog av hedtyp finns välutbildad i norr längs Hävlingen-Våndsjön. På vissa ställen, t.ex. norr om Töfsingdalens nationalpark finns även ängsbjörkskog. Intressant är tall-björkskogen i de västra delarna, t.ex. på Dyllen.

Trädgränsen bildas omväxlande av tall och björk.

Nedanför fjällen dominerar tallskog av torr ristyp. Granskogar förekommer främst i smärre områden längs vattendrag, i dalgångar, på Hällsjövålen och Hågåvålen östsluttningar samt på Granåsen.

I de nedre delarna av dalgångarna är skogarna ofta påverkade av äldre huggningar. Nära skogsgränsen är dock inslaget av urskogar och naturskogar stort och tallar äldre än 500 år påträffas. Särskilt stora områden med urskogsartad skog finns mellan Frönberget och Dyllen, i Storåns dalgång norr om Spångkojan, längs Hävlingen-Våndsjön samt på privat mark i Hågåns dalgång till i höjd med Orrknallarna.

Floristiskt är området mestadels mycket artfattigt men undantag finns i t.ex. Stora Olåns dalgång samt i smärre områden i Töfsingdalen och på Hällsjövålen sluttningar. Ett antal nordliga fjällväxter har sina enda dalaförekomster inom Långfjället. Kryptogamfloran är dåligt känd men några i landet sällsynta lavarter påträffas, varav varglaven är en vanlig och uppseendeväckande art på gamla talltorrakor. Urskogskrävande vedsvampflora finns framför allt i Töfsingdalen.

Myrandelen är låg i de kuperade områdena. Värdefulla är dock de alpina myrar som ligger på cirka 900 m.ö.h norr om Övre Fosksjön samt SV om Grötvallsjön. På Juttulslätten är myrandelen så hög som 2/3 av landarealen.

Faunan karaktäriseras av den typiska för sydliga fjällområden och fjällnära skogar. Den art- och individrikaste fågelbiotopen

är Juttulslätten där ett antal sällsynta nordliga arter påträffas. Genom de stora orörda vildmarksområdena finns ett antal störningskänsliga hotade arter.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

I området finns ett fertal äldre bosättningar som utgör betydelsefulla inslag i landskapsbilden samt är värdefulla från biologisk synpunkt. Någorlunda väl bibehållna fäbodan är Gjoten, Valdalsbygget, Ulvsäteren, Foskdalen och Västra Fjätvallen. Grunddalen och Yttre Hågådalen har varit gamla fjällgårdar som nu är rivna. Den enda återstående fjällgården är Övre Hågådalen. Runt dessa bosättningar har påverkan på vegetationen skett i form av ved- och gagnvirkeshuggningar, bete, betesbränning m.m. Dessutom har omgivande myrar m.fl. gräsrika marker utnyttjats för slåtter, vilket ännu kan skönjas genom kvarstående hässjeställningar och hölador.

Spår av landets sydligaste samebosättningar finns i form av rester av de lappläger som uppfördes kring sekelskiftet. Enstaka kåtor och övriga byggnader finns bland annat vid Slagufjällets lappläger, Hävlinghällornas lappläger, Hågålägret och Grövelsjön. I hela området, bland annat i Grövlans dalgång, påträffas gamla system av fångstgropar.

3.3 Markanvändning

3.3.1 Skogsbruk

Skogsbruk bedrivs endast i mycket begränsad omfattning på privat mark. På Domänverkets marker sker dock inget skogsbruk. Nyare hyggen finns i södra delen av Storåns dalgång och i södra delen av Juttulslätten. Strax utanför reservatet finns nyupptagna hyggen bland annat i Grövlans och Guttans dalgångar.

3.3.2 Renskötsel

Reservatet ligger i det närmaste helt inom Idre samebys åretruntmarker och utnyttjas i princip hela året. I området får samebyn enligt beslut av lantbruksnämnden i Jämtlands län hålla ca 2.000 renar + årskalvar. Renstängsel följer riksgränsen i väster och Fjätån i nordost. Rengården finns på Storvätteshåga, Fjätvallsåsen, Jakobshöjden och Huskläppen samt vid Grötvallssjön, Slugusjön och Töfsingen. Härutöver finns flera renvaktarstugor.

3.3.3 Jakt

Jakten är inte reglerad i reservatsbestämmelserna. I Töfsingdalens nationalpark är jakt dock förbjudet (med vissa undantag). Domänverket har sin jakt utarrenderad. Ripjakt i form av korttidsarrende sker kring Hävlingen. Rip- och älgjakt torde vara de vanligaste jaktformerna men även harjakt och skogsfågeljakt samt viss skyddsjakt på mink förekommer.

3.3.4 Fiske

Fisket är inte reglerat i reservatsbestämmelserna. Fisket har störst omfattning i Storån-Hävlingensystemet men flitigt fiske förekommer också i Hågån, Foskan, Grövlan och övriga större sjöar och vattendrag. Särna-Idre fiskevårdsområde omfattar allt by- och samfällt fiske med undantag av bysamfällt fiskevatten inom Mågådalens skifteslag samt domänverkets fiskevatten. Domänverkets fiskevatten förvaltas inom domänfiske nordvästra Dalarna.

Ett antal anläggningar finns i ordningställda för fritidsfisket. Vid Särnsjön, Hävlingstugorna och Stor-Våndsjön finns uthyrningsstugor. Både sommar- och vintertid utnyttjas dessa intensivt. Roddbåtar och kanoter kan hyras vid Hävlingenstugorna och tack vare båträlsar mellan sjöarna är hela sjösystemet från Särnsjön i söder till Våndsjön i norr tillgängligt. Vid Grövelsjön finns båtuthyrning i anslutning till Sjöstugan. Sjön är dessutom tillåten för skotertrafik och vintertid utnyttjar pimpelfiskare flitigt detta färdssätt.

3.3.5 Anläggningar för friluftsliv

De fritidsaktiviteter som förekommer i området (framför allt i området mellan Hävlingen och Grövelsjön) är fjällvandring, fiske, turskidåkning, kanoting, bärplockning och viss utförsåkning på skidor. Området är mycket välfrekventerat med besökstoppar under sommaren och vårvintern. Den största besökskategorin är barnfamiljer och äldre som från hotell, husvagnscampingar, stugbyar och fritidshus gör dagsturer i fjällen.

En koncentration av anläggningar finns i området mellan Grövlans och Storåns dalgångar mellan Lövåsen-Foskdalen-Storvätteshåga i söder och leden Hävlingenstugorna-Sylen i norr. I detta område finns ett stort antal skoter-, vinter- och sommarleder som utgår från Grövelsjön och Lövåsen och har Storvätteshåga eller Hävlingenstugorna (Kungsleden) som mål. Även väster om Grövlan går ett flertal leder mot Stora Olån, där det finns ett vindskydd, mot Sylen i Norge och mot Valdalsbygget där en fäbod fungerar som raststuga. Se vidare bilaga 1.

Raststugor finns vid Foskbäcken, Töfsingen och Slugusjön samt på två ställen efter Storån där två eldpallkojor har iordningställts som raststugor. Vid Hävlingensystemet finns ett flertal raststugor, se bilaga 1. Svenska Turistföreningen har en stuga med 20 bäddplatser vid Storredningtjärn som bemannas under högsäsong och står öppen året om.

Skidliftar som delvis når in i reservatet finns vid Lövåsen, Huskläppen och Grövelsjön.

3.3.6 Övrig bebyggelse

Privata fritidshus finns vid Slätten (Elgåvägen), längs Grövelsjöns stränder och vid Grövelsjön (byn). Flera av fäbodarna utnyttjas som fritidshus; Gjoten, vissa hus vid Ulvsätern, Foskdalen och V Fjätvallen. Längs Storåns och Foskans dalgångar finns ett antal skogsarbetarkojor och fiske/jaktstugor som delvis är privatägda och ombyggda för fritidsändamål. Privata fiskestugor finns vid Hisjön, längs Grövelsjöns stränder, vid Fosksjöarna, vid Grötvallssjön, vid Yttre Hågåtjärn och vid Yttre Fjätssjön.

På Jakobshöjden, Skäråsen och Blåkläppen finns radiomaster och relästationer.

3.4 Tillgänglighet

Området kring Grövelsjön är mycket lättillgängligt tack vare den allmänna vägen från Idre till Grövelsjön. De delar som ligger väster om Grövlan nås från vägarna mot Elgå, Nybo och Guttan. Längs den sydöstra gränsen av området går vägen Idre-Sörvattnet och härifrån är de östra och södra delarna tillgängliga. Från Foskros går en skogsbilväg (Domänverket) norrut längs Storån upp till Siljanskojan. Den övre delen av vägen är dock knappt farbar för biltrafik.

De norra delarna av reservatet är svårtillgängliga genom att de inte kan nås utan övernattning. Stora partier av norra och östra delen av området saknar dessutom leder och stigar.

Sommartid finns flygförbindelse mellan Idre/Grövelsjön och Hävlingen/Våndsjön.

Vissa leder är upplåtna för skotertrafik, nämligen Kungsleden, leden Grövelsjön-Lövåsen samt leden Lövåsen-Foskros. Terrängkörningen i området regleras dels med stöd av 1 § terrängkörningsförordningen (Långfjället och Dyllen) och dels med stöd av reservatsbestämmelser (Juttulslätten).

Dessutom finns tre områden för yrkesmässig trafik med översnöfordon, nämligen området Elgåvägen-Sjöhöjden, området Grövelsjön-Lövåsen-Foskdalen-Storvätteshåga samt ett område vid Sarsjön-Hävlingens södra del.

Blockighet och myrrikedom utgör under sommaren svårbemästrade hinder på Juttulslätten, i Storåns dalgång från Töfsinghån norrut i till Hävlingen-Våndsjön, på Olåsens och Slugufjällets sluttningar samt i området kring Nilsvålen, Högpikvålen och Storvåndsjevålen.

Genom särskilda beslut här ett par mindre djurskyddsområden

med tillträdesförbud under del av året inrättats i området. Dessa är särskilt utmärkta i fält och berörs ej av det nya reservatsbeslutet.

3.5 Slitage- och störningskänslighet
Friluftslivet är en källa till ett lokalt mycket kraftigt slitage. Längs de mest välfrekventerade sommarlederna mellan Grövelsjön och Hävlingstugorna, till Storvätteshåga och mellan Grövelsjön och Sylen (Linnes väg) har 10-20 m breda vägar utbildats. De känsligaste vegetationstyperna är torra lav-ris-hedar samt våtare kärr.

Körning med terrängfordon förekommer mellan Nybo och Gjoten, mellan Grövelsjön och Huskläppen, mellan Lövåsen och Foskdalen, kring Foskdalen samt mellan Fjätvallen och V Fjätvallen. Detta orsakar fula körskador.

Om alltför stora renhjordar vistas under lång tid inom begränsade områden uppstår slitageskador på framför allt lavmattorna, vilket kunnat konstateras inom reservatet.

Rennäringen i området har vissa bekymmer med störning av bl.a. illegal skoterkörning, hundspannskörning och turister.

Tack vare den starka kanaliseringen innebär dock inte friluftslivet någon omfattande störning för känslig fauna. Område med störningskänslig fauna är hela området öster om Storån inklusive området norr om Grötvallssjön.

Genom införandet av skoterleder är skoterkörningen starkt kanaliserad och torde inte medföra några betydande störningar på djurlivet även om vissa leder är mycket välutnyttjade. Skoterkörning utanför lederna kan innebära mycket stora störningsrisker på den störningskänsliga faunan.

Flygtrafiken inom reservatet upplevs som mycket störande av de fjällturister som söker lugn och stillhet. Dessutom medför flygningarna sannolikt en viss störning på delar av faunan.

3.6 Tillsyn
Domänverket har för närvarande en tillsynsman stationerad vid Hävlingstugorna. Härifrån ombesörjes tillsyn av rastplatserna längs Storån-Hävlingensystemet, uthyrningsverksamheten vid Hävlingstugorna samt övervakning av reservatsföreskrifternas åtföljande.

3.7 Information
En stor informationstavla placerad vid angoringspunkter (bl.a. Grövelsjöns fjällstation och Lövåsen) behandlar Långfjällets men ej Juttulslättens naturförhållanden och en mindre informationstavla behandlar de tidigare gällande reservatsföreskrif-

terna. Härutöver finns informationsfoldrar om Kungsleden, om fisket samt om reservatsföreskrifterna (även på tyska och engelska). En folder behandlar dalafjällvärldens naturförhållanden.

3.8 Källuppgifter

Till helt övervägande del har underlagsmaterialet hämtats från: Wennerholm, H. 1983: Naturinventering av Långfjället-Juttulslätten. Med förslag till skötselplan. Opublicerad rapport på länsstyrelsen.

Övrig litteratur:

Björklund, G. 1977: Inventering av naturreservatet Långfjället. Geologi, geomorfologi, friluftsliv. Meddelande 1977:4 från Länsstyrelsen i Kopparbergs län.

Björklund, G. 1982: Inventering av Juttulslätten i Älvdalens kommun. Information från Länsstyrelsen nr N 1982:6.

Forslund, M. Kolmodin, U. Svenson, S-Å. 1982: Skyddsvärda fågelmyrar i Kopparbergs län. Information N 1982:4 från Länsstyrelsen.

Hultgren, C. Johansson, P. Nilsson, G. 1981: Översiktlig naturinventering av Långfjället-Rogenområdet. Information från Länsstyrelsen i Kopparbergs län N 1981:4.

Lundqvist, R.: Urskogar och fjällurskogar i Kopparbergs län. Opublicerad rapport hos länsstyrelsen.

Sjörs, m fl. 1973: Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län. Växt-ekologiska studier nr 3.

Soyez, D. 1971: Geomorfologisk kartering av NV Dalarna. Stockholms universitet, Naturgeografiska institutionen, nr 11.

Statens naturvårdsverk. 1984: Urskogar, del 5 fjällurskogar. SNV PM 1511.

Svenson, S-Å 1985: Översiktlig naturinventering av Älvdalens kommun. Länsstyrelsen i Kopparbergs län, nr N 1985:1.

Kartor:

Nya fjällkartan, Liber

Vegetationskartor över Dalafjällen

Topografiska och ekonomiska kartor, Lantmäteriverket.

II PLANDEL

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är att bevara de olika naturtypernas ekosystem och naturliga processer samt landskapets orörda karaktär i väsentligen orört och ostört tillstånd för framtiden. De ingående mer påverkade ekosystemen skall härvid lämnas att utvecklas mot naturliga stadier. Inom detta skall

även rymmas möjligheten att bevara vissa kulturhistoriskt intressanta miljöer med byggnader och ålderdomliga bruknings-sätt.

Ändamålet är även att - i den mån det inte strider mot bevarandeintresset - ge möjlighet till friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur. Rennäringens markutnyttjande bedöms vara förenligt med dessa övergripande mål.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Hävd av skogsområdet

Skogsbruk skall inte bedrivas inom reservatet. Detta gäller även vedhuggning i anslutning till rastkojor och dylikt. I anslutning till en del fåbodar finns vissa undantag för uttag av virke och ved för husbehov, se föreskrifterna. Försiktig röjning och undanskaffande av kullfallna träd för framkomlighetens skull kan dock ske längs stigar och leder.

Brand

Ett flertal faktorer inverkar för att bestämma ett områdes vegetationstyp, t.ex. klimat, markbeskaffenhet och fuktighetsförhållanden. Ytterligare en av dessa s.k ståndortsfaktorer är när- eller frånvaron av brand. Sålunda kräver granurskogsområden en flerhundraårig frånvaro av brand för sin uppkomst. Dessa s.k brandrefugier har framför allt en värdefull insektsfauna och kryptogamflora som för sin levnad kräver olika stadier av död ved. Exempel på mycket representativa granskogar av urskogskaraktär finns på sluttningsarna i Grövlans dalgång samt på Hällsjövälsens östsluttnings och längs vissa vattendrag, framför allt längs Töfsingån.

Torrare områden berörs regelbundet av brand vilket lämnar spår i träden i form av s.k brandljud. Tall dominerar ofta helt och fältskiktet blir på grund av näringsförluster vid brandtillfällena av mager ljung- eller lavtyp. Även till dessa områden finns en speciellt anpassad flora och fauna. Denna typ av torra tallskogar är den inom reservatet dominerande, speciellt i de östra delarna.

Kännedomen om brandens avgörande betydelse för ett stort antal hotade växt- och djurarters fortbestånd har på senare tid ökat. I ett reservat av Långfjällets karaktär är det angeläget att skapa förutsättningar för samtliga naturligt förekommande biotoper och successionsstadier, inklusive de brandgenererade.

Beträffande elden är det viktigt att denna hanteras på ett genomtänkt och vetenskapligt försvarbart sätt. I dagens läge kan således inga andra regler tillämpas än att spontant uppkomna bränder skall släckas enligt gällande brandlagstiftning.

Med tiden bör dock en strategi läggas upp som ger visst utrymme för avbränning.

1.2.2 Hävd av betes- och slåttermark

Renskötsel sker i större delen av reservatet men behandlas inte generellt i denna skötselplan. Reservatsföreskrifterna rörande skogsbruk, exploateringar och terrängkörning är till gagn för rennäringen. Från naturvårdssynpunkt är det önskvärt att uppsikt hålls på det slitage som renbetet medför så att inte ett för högt betestryck med åtföljande skador uppkommer. Även beträffande skötsel av anläggningar för rendriften samt körning med terrängfordon i samband med renskötseln förutsättes att ansträngningar görs för att minimera skadorna och störningen på omgivningen.

Ett antal fåbodar finns inom reservatet. Av dessa har Ulvsätern brukats fram till 1985 medan övriga fåbodar saknar djur. För att möjliggöra ett bevarande av den till fåboddriften knutna floran och faunan samt för att bevara en tilltalande landskapsbild är djurhållning en förutsättning. Det skall sålunda betraktas som positivt och arbetas aktivt för att djurdrift återupptas där så är möjligt, dock under förutsättning att betesdjur och betesform är av traditionellt slag.

Spår av de slåtterformer som tidigare påverkat stora arealer är ännu tydligt skönjbara på många platser. Även här vore ett återskapande av lämpade delar angeläget.

Uppkommer möjligheter att genomföra ovannämnda förslag så finns långtgående förslag till hur dessa skall utföras i Wennerholms material.

1.2.3 Hävd av vattenområde

Långfjället-Juttulslättens sjöar uppvisar i stora delar tecken på försurning i form av lågt pH och svag buffringsförmåga, något som inte är förvånande med tanke på den svårvittrade berggrunden. När otvetydigt behov uppstår bör reservatets större sjöar (Grövelsjön, Hävlingen och Hååsjöarna) därför kunna kalkas. Kalkningen får då utföras som ren sjökalkning så att inte omgivande marker påverkas.

Om det av uppenbart behov eller av vetenskapliga skäl blir aktuellt med fastmarkskalkning, kan sådan få utföras efter prövning i varje enskilt fall. Eventuell fastmarkskalkning bör föregås av en dokumentation av vegetation, flora och djurliv. Därefter bör en fortlöpande uppföljning ske för att utröna kalkningens effekter. Områden med hotade eller sällsynta arter får inte beröras om det inte är klarlagt att kalkningen är en förutsättning för arternas fortlevnad.

1.2.4 Jakt

Någon ändring av nuvarande förhållanden är inte aktuell, se punkt 3.3.3, allmänna delen.

1.2.5 Fiske

Någon förändring i fiskets nuvarande organisation är inte aktuell, se punkt 3.3.4, allmänna delen. Om utplantering av fisk sker så skall denna vara av för trakten naturligt förekommande art.

1.2.6 Byggnader, anläggningar m.m.

För en beskrivning av befintliga byggnader och anläggningar hänvisas till punkt 3.2 och 3.3, allmänna delen. Anläggningar för friluftslivet behandlas i punkt 2.2.2.

Det stora antalet kulturhistoriskt intressanta byggnader vid fäbodrar, fjällgårdar och lappläger samt äldre fiskekojor, jaktstugor och skogsarbetarkojor skall i möjligaste mån bevaras i ursprungligt skick. För detta arbete bör en detaljerad beskrivning av de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och en plan för restaurering av de mest angelägna objekten upprättas i särskild ordning. Någon restaurering av byggnader kan dock inte inrymmas inom ramen för det statliga anslaget för naturvårdsförvaltning.

Tillståndsplikten för byggnader och anläggningar för renskötselns behov skall i huvudsak syfta till att främja en lokalisering som medför minsta möjliga olägenhet för naturvården och friluftslivet.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är framför allt att skydda den värdefulla naturen men även att ge möjlighet till rörligt friluftsliv. Området präglas i stora delar av orörd vildmark och i denna intresseväckande miljö kan en ökande besöksfrekvens förväntas. En sådan utveckling är positiv och förenlig med reservatets målsättning. Eftersom den orörda miljön är grunden till både naturskyddsintresset och den speciella naturupplevelsen måste dock denna miljö värnas i första hand och bevarandeaspekter ges företräde vid eventuella konflikter med friluftsutnyttjande.

Med hänsyn till ovannämnda konfliktrisk har området delats in i tre olika zoner där graden av exploatering samt naturområdets värde och störningskänslighet legat till grund (se karta 2 till skötselplanen). Sålunda omfattar zon I de områden dit huvuddelen av friluftslivet skall lokaliseras. Här kan viss komplettering av redan befintliga anläggningar ske. Zon II omfattar

områden där vissa anläggningar finns men i princip ingen ytterligare utbyggnad får ske. Zon III slutligen gäller de områden där anordningar för friluftslivet saknas och där ingen utbyggnad av sådana skall tillåtas ske.

Det idag existerande nätet av leder och övriga anläggningar är tillräckligt för att tillgodose friluftslivets behov i området. Uppkommer behov av större förändringar i områdets disposition för rekreation och friluftsliv så bör en detaljerad skötselplan upprättas.

De åtgärder som företas i reservatet skall genomföras efter beaktande av rennäringens krav.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Något behov av att utöka reservatets tillgänglighet föreligger inte, utan strider tvärtom mot ovannämnda målsättning.

Den väg som följer Storån norrut skall stängas av vid Änges-sillret där en mindre parkering anlagts, varvid återstående vägsträcka bör lämnas att växa igen. Eftersom vägen norr om Hällsjön berör känsliga områden så skall inga åtgärder företas för att öka besöksfrekvensen. Beträffande skötselansvaret skall ingen ändring ske.

De skoterleder som finns idag (se punkt 3.4, allmänna delen) bör anses som tillräckliga inom Långfjället. Inom Juttulslätten föreslås en led mellan Grundagen och Övre Hågådalen samt från Fjätvallen till Yttre Fjätsjön. Inom Långfjället och Dyllen regleras terrängkörningen med stöd av terrängkörningslagen medan det för Juttulslätten regleras med naturreservatsföreskrifter.

Den transport som sker med flygplan är reglerad i reservatsföreskrifterna. Denna trafik måste betraktas som störande speciellt om mer orörda delar berörs varför största möjliga restriktivitet bör iakttas.

Personal tillhörande länets fjällräddningspatruller får utöver körning i samband med utryckningsuppdrag för erforderlig kontroll av aktuella snöförhållanden samt för att upprätthålla egen färdighet, företa rekognosceringsresor inom för fjällräddningsverksamheten aktuella delar av förbudsområdena.

Anmälan till vederbörande polismyndighet skall ske före rekognosceringsturen. Efter avslutad rekognosceringstur skall ifylld rapportblankett insändas till polismyndigheten.

Fjällräddarens fordon skall vara försett med särskilt av rikspolisstyrelsen fastställt igenkänningsmärke för fjällräddningen. Personalen skall vidare medföra särskild av polismyndigheten utfärdad legitimationshandling.

Polismyndigheten skall bokföra alla rapporterade rekognosceringsturer.

Polismyndigheten skall, på begäran från tillsynsmännen inom aktuella förbudsområden, uppge rapporterade rekognosceringsturer.

Om särskilda skäl finns kan anmälan och rapportblankett lämnas snarast efter det att inspektionsturen är avslutad. Som särskilt skäl kan exempelvis nämnas ur fjällsäkerhetssynpunkt plötslig förändring i väderlekssituationen.

Fjällräddningspersonal äger rätt att medföra en följeslagare med skoter vid rekognosceringsturer inom förbudsområdena. Följeslagaren skall tillhöra ortsbefolkningen och kunna komma i fråga som framtida fjällräddare. Eventuell följeslagare skall rapporteras till polismyndigheten.

Polismyndigheten har att årligen senast den 31 maj till länsstyrelsen avge rapport beträffande samtliga utförda körningar och eventuella därav föranledda synpunkter.

2.2.2 Friluftsanordningar (se bilaga 1)

Parkeringsplatser

Huvuddelen av reservatets besökare utgår från parkeringarna och spårcentralerna vid Grövelsjöns turiststation och vid Lövåsen. Eftersom dessa platser ligger utanför reservatet behandlas de inte i denna plan. Dock måste påpekas det behov som föreligger av utökning av parkeringarna som under högsäsong ofta överfylls.

Vid Elgåvägen finns en mindre parkering som används för besökare till Valdalsbygget. Reservatets östra delar nås från parkeringar vid Foskros och Ängessillret. En översyn av dessa parkeringar bör ske.

Leder och raststugor

I området finns ett stort antal sommar-, vinter- och skoterleder med tillhörande raststugor, uthyrningsstugor, vindskydd m.m. (se bilaga 1). En utförlig beskrivning av dessa anläggningar finns i Wennerholms arbeten där även framkomlighet, skyltning och slitage beskrivs.

Sammanfattningsvis kan konstateras att inget behov av ytterligare anläggningar för friluftslivet, varken i form av bygg-

nader eller leder, föreligger. Däremot behöver vissa leder rustas upp, framför allt genom förbättrad skyltning och utmärkning (enligt Naturvårdsverkets normer) samt genom spångning av känsliga partier. I vissa fall behövs mindre upprustningar av raststugor och utplaceringar av utedass. Samtliga raststugor och vindskydd skall hållas öppna året runt och vara försedda med ved, såg, yxa samt sopbehållare. Dessa åtgärder kan genomföras efter samråd mellan länsstyrelsen och naturvårdsförvaltaren, utgående från Wennerholms material. Naturvårdsförvaltaren bör årligen i samband med anslagsäskandet föreslå och kostnadsberäkna angelägna upprustningsåtgärder.

Sanitära anordningar

Utedass finns vid raststugorna. Skötsel av dessa sker vid tillsyn. Utöver de kompletteringar som eventuellt kan ske efter Wennerholms förslag är dessa förhållanden tillfredsställande.

2.2.3 Renhållning

Vid samtliga raststugor, vindskydd och uthyrningsstugor skall det finnas utedass, sopbehållare samt möjlighet att elda upp brännbara sopor. Renhållningen ombesörjes av naturvårdsförvaltaren. För åtgärder vid uthyrningsstugor svarar domänverket i egen regi.

2.2.4 Information

Informationstavlor om reservatsföreskrifter och naturförhållanden finns utarbetade. Härutöver finns broschyrer dels om naturförhållandena i fjällvärlden, dels om Långfjällsreservatets avgränsning och skyddsbestämmelser. Dessa foldrar finns även på tyska och engelska. Förändringarna för reservatet, bl.a. utvidgningen med Juttulslätten, gör att en omarbetning bör ske med tiden. Länsstyrelsen svarar för omarbetningen.

Informationsskyltar skall finnas uppsatta på samtliga platser där leder eller vägar korsar reservatsgränsen (se bilaga 1).

2.2.5 Utmärkning av naturreservatets gräns

Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 031522) och enligt naturvårdsverkets anvisningar. I terrängen ska reservatet endast utmärkas i anslutning till leder, vägar eller i övrigt där allmänheten förväntas komma in i reservatet. Markägare som gränsar med sitt markinnehav skall erhålla detaljerad karta över gränsen för reservatet.

3 TILLSYN

Tillsyn skall ske i den omfattning som årligen bestäms av länsstyrelsen med hänsyn till bl.a. nedskräpning, faunaskydd och efterlevnaden av föreskrifterna. Tillsyn utföres av naturvårds-

förvaltaren.

4 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Engångsåtgärder: Utmärkning av reservatsgräns samt uppsättning av information - 100 dagsverken.

Upprustning av leder och raststugor dagsverksåtgång och kostnad efter ambitionsnivå. Minst 40 dagsverken per år bör avsättas.

Underhållsåtgärder: Skötsel av anläggningar, tillsyn samt renhållning - 50 dagsverken per år.

Leder: Årlig tillsyn och justering 20 dagsverken per år. Underhåll av broar, spänger, röjning, målning m.m., därefter efter behov.

Tillsyn och rovdjursbevakning 20 dagsverken per år.

4.1 Kostnadsfördelning

Domänverket svarar i egen regi för åtgärder som rör uthyrningsstugor och fiske.

Staten svarar tillsammans med domänverket för övriga kostnader för ovannämnda engångs- och underhållsåtgärder vad gäller staten tillhöriga anläggningar, varvid kostnaden fördelas med hänsyn till domänverkets intresse att driva verksamhet i området.